

Bakım Ekonomisinde Eşitsizliklerle Mücadele

Dünyada çocuk, yaşlı, engelli ve hasta bakımları konusunda çalışan kadınlar içerisinde ücretsiz olarak çalışan kadınlarımızın oranlarının %60-80 arasında değişiklik gösterdiği tahmin edilmektedir.

Uzm. Dr. Sinan İbiş
Medikal Turizm Demeği
Başkanı

Son iki yılda uzmanlar, Covid-19 pandemisinin küresel ekonominin çeşitli üretken endüstriler üzerindeki etkisini araştırmaktadırlar. Ancak zorunlu olarak uygulanan karantinalardan derinden etkilenen bir sektör olan bakım ekonomisinin, araştırma yapan uzmanlardan yeterince ilgi görmediği düşünülmektedir. Bakım alanlarında özellikle Avrupa ülkelerinde kurumsal bakımlarda başta insan kaynaklarında yaşanan olumsuzlukların küresel medya kaynaklarında dile getirilmesi ise nadiren dikkatleri çekmiştir.

Bakım ekonomisi engelliler, hastalar, bebekler ve yaşlılar gibi diğer kişilere bakmak da dahil olmak üzere; insanların genellikle evlerde ve çeşitli kurumlarda günlük olarak gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi özellikle evlerde gerçekleşen bakımların çok büyük bir kısmı evde yaşayan anne, kız kardeş, kız çocuklar ve büyükanne gibi daha çok kadınlarımız tarafından bedelsiz olarak gerçekleştirilmektedir. Yani bakım alanlarında kadınlarımızın emekleri ücretlendirilmemektedir.

Dünyada çocuk, yaşlı, engelli ve hasta bakımları konusunda çalışan kadınlar içerisinde ücretsiz olarak çalışan kadınlarımızın oranlarının %60-80 arasında değişiklik gösterdiği tahmin edilmektedir.

Bakım hizmetlerinin çok büyük bir kısmının kadınlarımız üzerinden ücretsiz olarak gerçekleştiriliyor olması, hem kadınlarımızın ekonomik özgürlüklerini engellemekte, hem de ekonominin bakım kanadında çok büyük bir emeğin bedelsiz olması itibarıyla ödenmeyen bu bedellerin ekonomiye kazandırılmamasına bağlı olarak ekonomik kayıplar oluşmaktadır. Ücretsiz çalışan kadınlarımızın aslında emeklerinin karşılığını

ödeyecek tarafın devletler olacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Kadınlarımızın bakım emeklerinin ücretlerinin az ya da çok karşılanabiliyor olması kadınlarımızın maruz kaldığı eşitsizlikler ile cinsiyetçi ön yargıların ortadan kaldırılması ve kadınlarımızın sosyoekonomik yönlerden desteklenmesinin tarihsel onarımı için şarttır.

Öneri olarak bakım ekonomisi uygun bir üretken endüstriye dönüştürüldüğünde, devletin en savunmasız insanlar için hizmetlerini esirgemeyen ve piyasa ücretleri ödenmeyen aile yakınlarına bakma hizmetlerini gerçekleştirme maliyetini üstlenmesi beklenmektedir.

Öte yandan, piyasanın satın alma gücünün bu ücretli bakım faaliyetlerinin maliyetlerini karşılayacak olan sektörler ile kurumları, belirli bir standartta ve güvenilirlik çerçevesinde sağlaması kaçınılmazdır. O halde bakım ekonomisi, karma bir pazar yaklaşımı altında var olabilir.

Özetle ücretli bakım ekonomisi tüm nüfusu etkileyerek, istihdamın güçlendirilmesine ve toplumların refah gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bakım ekonomisinin resmileştirilmesi, kadınların legal iş gücüne katılımına ve cinsiyet farkının azaltılmasına da önemli katkıda bulunacaktır.

Ücretsiz çalışan kadınlarımızın aslında emeklerinin karşılığını ödeyecek tarafın devletler olacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

Özellikle gelişmiş ekonomiler ile güçlü yerel yönetim modellerinde bakım hizmetlerinin önemi ile önceliklerini önemseyen politikaların istihdam ve kazançlar üzerinde gözle görülür etkileri olduğu görülmektedir.

Ekonomistler Ücretsiz Bakıcılığı Neden Görmezden Geliyor?

Ekonomistlerin ticaret araçlarını politikacıların ekonomik politikalarını desteklemek için kullandıklarında; bir yandan politikacıları mutlu ettiklerini düşünürken, diğer yandan ise iş modeline dönüştürülemeyen bakım sektörünün ücretsiz çalışanlarını görmezden gelerek sektörel mutsuzlukları anlamayı da kaçırmazlar.

Yapılan araştırma ve değerlendirmelerine göre ücret kesinlikle kadınların çalışmasının önemli bir nedenidir, ancak kadınların işgücü piyasasının dışında kalmasının tek nedeni bu değildir.

Araştırmalar ücretli aile bakımları, hizmet verenlerin sağlık izinleri, istikrarlı iş yeri programları, işveren ve çalışana yönelik çalışma zamanında esneklik, özellikle güvenli, uygun maliyetli ve zenginleştirici çocuk bakımı ve yaşlı bakımı gibi politikaların kadın istihdamını artırdığını göstermektedir.

Nesiller boyu ekonomistlerin, çeşitli ülkelerde bakım ihtiyacını ve

ağırlıklı olarak kadınlar tarafından sağlanan bakımın etkilerini ve ailelerin karşı karşıya olduğu günlük ekonomik gerçekleri göz ardı ederek, ekonomik modellerine emek arzı olarak konumlandırmada ilgisiz ve başarısız oldukları aşikardır.

Ancak dünya özellikle yaşlanmanın artması ile yaşlı bakımı, yaşlanmanın doğurduğu çeşitli hastalıkların da artması ile hastalık bakımı, küresel hiperenflasyonun hızla artmasına karşı genç ebeveynlerin iş gücüne katılma zorunluluğu ve bu ebeveynlerin çocuklarının bakım ihtiyaçlarının kaçınılmazlığı gibi hususlar artık hem ekonomistlerin hem endüstri aktörlerinin, hem politikacıların, hem de hükümetlerin gündemlerinde konumlanmaya başlamıştır.

Özellikle gelişmiş ekonomiler ile güçlü yerel yönetim modellerinde bakım hizmetlerinin önemi ile önceliklerini önemseyen politikaların istihdam ve kazançlar üzerinde gözle görülür etkileri olduğu görülmektedir. Bir örnek olarak ABD’de bakım hizmetlerini gerçekleştiren anne ile bakım hizmetlerini destekleyen annelere ve bu anneleri destekleyen babalara ücretli izin kullanım hakları verilme-

siyle aile içerisindeki iş yaşam dengesindeki çatışmalar çözümlenmiş, ailelerdeki kadın ve erkeklerin eşitlikleri hususu desteklenmiştir. Bu şekilde desteklenen kadın ve erkeklerin genel olarak iş gücüne katılımları konusunda Kanada’da çocuk bakımı üzerinde yapılan bir araştırmada %13 oranında bir artış görülmüştür.

Politikacılar iş-yaşam politikasında ücretsiz çalışan kadınlarımızı çoğu kez görmezden gelmektedirler ve bu çok büyük bir hatadır. Ekonomistler ve politika yapımcılar, kadınların ekonomiye ve aile yaşamına katılımını, ekonomimizin şimdi ve zaman içinde nasıl büyüyüp sürdürülebileceğinin merkezine koymalıdır.

Ekonomiyi neyin büyüttüğünü anlamak için, insanları işgücüne tam olarak dahil etmekten alıkoyan şeyin ne olduğunu bilmemiz de gerekmektedir. Milletimizin iş-yaşam çatışmasının sebep ve sonuçlarına karşı ilgisizliği birçok aile için ciddi bir engeldir. Bunu düzeltmek, toplumumuzda işlerin nasıl yapıldığını değiştirmek için ciddi araştırmaların ardından kanıta dayalı politika oluşturmamız ve bu politikaları da harfiyen uygulamamız gerekecektir.